Draaiboek bij workshop informatievaardigheden voor schoolteams basisonderwijs

Ter voorbereiding op het informatievaardighedenplan

Inleiding

Met de aanpak van de Bibliotheek *op school* werken bibliotheek en basisscholen aan de verbetering van taalvaardigheid, leesmotivatie en informatievaardigheden. Het Stappenplan Informatievaardigheden binnen de Bibliotheek *op school* biedt onderwijsspecialisten en leesconsulenten een handreiking om samen met de school stap voor stap tot een onderbouwde en duurzame ondersteuning op het gebied van informatievaardigheden te komen.

De eerste twee stappen beschrijven de voorbereiding en het informeren en motiveren van het schoolteam. Is het onderwijsteam er eenmaal warm voor dan volgt stap drie: samen met de school de huidige situatie en knelpunten in kaart brengen en bespreken en vastleggen in het Informatievaardighedenplan op welke wijze en met behulp van welke leermiddelen de aandacht voor informatievaardigheden inhoudelijk wordt vormgegeven. Uitvoering van stap drie vindt plaats door een workshop Informatievaardigheden voor het schoolteam ter voorbereiding op het Informatievaardighedenplan. Dit draaiboek biedt ondersteuning aan onderwijsspecialisten en leesconsulenten bij het organiseren van deze workshop en kent 3 bijlagen:

1. PowerPoint Workshop informatievaardigheden
2. Hand-out bij informeren en workshop informatievaardigheden (wordt ook gebruikt bij de presentatie van stap 2 uit het Stappenplan)
3. Monitorvragen bij workshop informatievaardigheden

Alle documenten zijn te vinden in de toolkit van www.debibliotheekopschool.nl in de widget Mediawijsheid.

Doelgroep

Deze workshop is bedoeld voor schoolteams, leerkrachten groep 5 t/m 8, die samen met de bibliotheek de activiteiten in het kader van de Bibliotheek *op school* willen uitbreiden met het thema Informatievaardigheden. Of, indien een school nog niet met bibliotheek samenwerkt in het kader van de Bibliotheek *op school,* hier via informatievaardigheden een begin mee willen maken. Het schoolteam is eerder door de bibliotheek geïnformeerd en gemotiveerd door een presentatie tijdens een teamoverleg (stap 2 Stappenplan).

Doel

Het schoolteam inzicht geven in de huidige situatie, de knelpunten en de behoeften van de school op het gebied van informatievaardigheden. De bevindingen van deze workshop vormen de basis voor het maken van afspraken die in het Informatievaardighedenplan worden vastgelegd. In het Stappenplan Informatievaardigheden binnen de Bibliotheek *op school* staan de doelen en resultaten van deze workshop uitgebreid beschreven bij stap 3.

Organisatie

De workshop duurt ca. 2,5 uur en wordt gegeven door de onderwijsspecialist en/of de leesconsulent van de bibliotheek.

Nodig bij de uitvoering

- Laptop, beamer, internetaansluiting
- Powerpointpresentatie: Workshop Informatievaardigheden (bijlage 1 bij Draaiboek)
- Flappen (lege flappen en voorbereide flappen)
- Voor alle deelnemers een hand-out Big6-model en Super3-model. (bijlage 2 bij Draaiboek)
- Input van de school: monitorresultaten informatievaardigheden van de laatste meting of resultaten van de handmatig ingevulde vragenlijst monitor informatievaardigheden indien de school niet heeft deelgenomen aan de monitor. (bijlage 3 bij Draaiboek)
- Voor de opdrachten: Post-its en stip-etiketten (ruim voldoende!) of veel gekleurde stiften

Voorbereiding

Laat de leerkrachten van het schoolteam zich goed inlezen op het onderwerp informatievaardigheden, bijvoorbeeld met de brochure Slimmer zoeken. Of laat ze ervaren wat informatievaardigheden zijn met de quiz Geheim Agent A.A.P via http://geheimagentaap.nl. Vanaf april 2016 is er een nieuw avontuur online: Geheim Agent A.A.P en de Gekwelde Kwal.
In de workshop komen de monitorresultaten informatievaardigheden van de laatste meting aan bod. Mogelijk is dit zelfs de eerste meting (nulmeting) van de school. Zet de grafieken van deze monitorresultaten in de powerpointpresentatie Workshop Informatievaardigheden bij slides 5 t/m 18. Het betreft de monitorvragen leerlingen 5 t/m 11 en monitorvragen leerkrachten 12 t/m 18.
Heeft de school nog niet meegedaan met de Monitor de Bibliotheek *op school*? Laat de leerkrachten de monitorvragen informatievaardigheden vooraf invullen en laat leerkrachten van groep 5 t/m 8 in een groepsgesprek het niveau van informatievaardigheden bij leerlingen ophalen. Leerkrachten gebruiken voor dit gesprek de vragenlijst informatievaardigheden leerlingen van de Monitor de Bibliotheek *op school*. Voor het invullen van de monitorvragen en voor het voeren van een gesprek met leerlingen is een format beschikbaar in de toolkit (bijlage 3). Geef de leerkrachten ruim de tijd om de vragenlijst in te vullen en om het gesprek met de leerlingen te voeren. Laat de resultaten van de vragenlijst informatievaardigheden leerkrachten voorafgaand aan de workshop naar de bibliotheek sturen. Onderwijsspecialist of leesconsulent vult de slides 13 t/m 18 van de powerpoint aan met de resultaten van de vragenlijst leerkrachten. De resultaten of conclusies van het gesprek met de leerlingen nemen de leerkrachten mee naar de workshop en worden plenair besproken aan de hand van de slides.
Maak 2 flappen: Plussen en minnen leerkrachten en Big6 (of Super3) Plussen en minnen leerlingen. Zie de voorbeelden in de powerpoint Workshop informatievaardigheden.

Planning

- Minimaal 1 maand voorafgaand aan workshop: Afspraken maken met schooldirectie en/of leescoördinator over Workshop Informatievaardigheden.
    - Uitnodiging met programma maken.
- Drie weken voorafgaand aan workshop: Uitnodiging met programma aan het schoolteam toesturen met daarbij:
    - link naar de brochure Slimmer zoeken en naar de quiz Geheim Agent A.A.P. / Geheim Agent A.A.P. en de Gekwelde Kwal
    - indien de school niet heeft meegedaan met de monitor (informatievaardigheden), stuur dan de monitorvragen leerkrachten en leerlingen mee (bijlage 3). Geef een korte toelichting in de uitnodiging over wat de bedoeling is van deze vragenlijsten. Alleen de monitorvragen leerkrachten worden één week voorafgaand aan de workshop naar de onderwijsspecialist of leesconsulent gestuurd.

Onderwerp	Werkwijze	Materiaal	Tijd
Welkom en uitleg programma	Alle neuzen dezelfde kant op! Om de aandacht te brengen naar het onderwerp van de workshop start je met een teaser, een filmpje waarmee je een brug kunt slaan naar de inhoud van de workshop. Het schoolteam heeft volgens de vorige stappen in het Stappenplan besloten om aan de slag te gaan met (de verbetering van) informatievaardigheden. Deze workshop is een voorbereiding, geeft input voor het Informatievaardighedenplan waarin doelen en werkvormen voor de verbetering van informatievaardigheden worden vastgelegd. Geef een toelichting op doel en programma van de workshop: 1. Huidige stand van zaken in kaart 2. Successen en verbeterpunten benoemen 3. Belangrijkheid en prioritering aanbrengen 4. Probleem- en verbeteranalyse maken 5. Vervolgafspraken informatievaardighedenplan maken	Ppt Workshop Informatievaardigheden Slide 2 en 3	**10 minuten**
Stap 1 Huidige stand van zaken informatievaardigheden in beeld	Geef een schets van de huidige stand van zaken Informatievaardigheden op de school. Slides monitorvragen leerlingen: laat monitorresultaten zien of laat elke leerkracht kort de resultaten van het groepsgesprek met de leerlingen vertellen. Opdracht voor leerkrachten tijdens het vertonen van de slides: schrijf op een post-it de groep en een Plus of Min (wat gaat goed / wat gaat niet goed) en eventueel een korte toelichting over een specifieke vaardigheid. Onderwijsspecialist / leesconsulent verzamelt na vertoning van elke slide de post-its en plakt ze op de flap Plussen en Minnen Big6 bij de juiste vaardigheid (1 /tm 6). Als leerlingen deze stappen goed zelfstandig kunnen doorlopen dan zijn ze 'informatievaardig'. Volg dezelfde werkwijze voor de monitorvragen leerkrachten. Leerkrachten schrijven nu op de post-its Plussen en Minnen van hun aanpak informatievaardigheden. Onderwijsspecialist / leesconsulent verzamelt na vertoning van elke slide de post-its en plakt ze op de flap Plussen en Minnen aanpak leerkrachten (13 t/m 18)	Slide 4 t/m 18 Twee voorbereide flappen: Plussen en Minnen Big6 leerlingen en Plussen en Minnen Leerkrachten *NB Als de school liever met het Super3-model werkt, vervang dan dia van de Big6 door de laatste dia 28 en pas de flipover aan met 3 i.p.v. 6 stappen.* Post-its voor leerkrachten	**50 minuten**

Onderwerp	Werkwijze	Materiaal	Tijd
PAUZE	**PAUZE**		**15 minuten**
Stap 2 Successen en verbeterpunten informatievaardigheden op school	Plussen en minnen langs de lat Onderwijsspecialist/leesconsulent geeft een samenvatting van de twee flappen: Flap Big6 Plussen en minnen leerlingen en Flap Plussen en minnen leerkrachten. Samenvatten: wat gaat goed / wat gaat niet goed? Komen alle vaardigheden van het Big6-model aan bod? Zijn er nog aanvullingen nodig? Plak post-its met dezelfde reactie op elkaar (het is mogelijk dat er dezelfde bevindingen zijn in de verschillende groepen). Opdracht 1 leerkrachten: de post-its op de flap Big6 Plussen en minnen geven aan welke vaardigheden onvoldoende aanwezig zijn bij de leerlingen in de verschillende groepen. Aan welke vaardigheden moet het eerst gewerkt worden? Opdracht 2 leerkrachten: de post-its op de flap Plussen en minnen leerkrachten geven een beeld van welke vaardigheden leerkrachten aan bod laten komen en op welke manier zij dat doen. Welke onderdelen moeten het eerst verbeterd worden, waarin moet meer geïnvesteerd worden? Elke leerkracht geeft elke post-it-: 0 – 1 – 2 – 3 stippen, afhankelijk van zijn/haar persoonlijke prioriteit.	Slide 19 t/m 21 Etiketten: stippen of gekleurde stiften	**20 minuten**
Stap 3 Prioriteiten	De onderwijsspecialist/leesconsulent plak de vaardigheden met de meeste stippen van hoog naar laag onder elkaar. Wat is nu de top 3 (of top 5-6)? Resultaat: Dit is wat het schoolteam aangeeft waaraan als eerste gewerkt moet worden om leerlingen informatievaardiger te laten worden volgens het Big6 model en om hun eigen aanpak/werkwijze te verbeteren. Dit is het kompas, het eisenpakket, hier wil het schoolteam naar toe wat betreft: - vaardigheden van leerlingen - vaardigheden van leerkrachten Klopt dit? Herken je jezelf en de school hierin?	Slide 22	**10 minuten**

Onderwerp	Werkwijze	Materiaal	Tijd
Stap 4 Probleem- en verbeteranalyse	De prioriteiten voor het werken aan informatievaardigheden zijn vastgesteld. Nu volgt de probleem- en verbeteranalyse: wat zijn de verbeterpunten? Vier allereerst met het schoolteam de successen en stel daarover vragen zoals: - Wat zijn toppers van nu? - Wat is het geheim van de genoemde successen? - Welke (stille) krachten zitten er in deze school? Leg daarna de focus op wat nu nog niet goed gaat. Neem de flappen Plussen en Minnen erbij met de prioritering (max. 6 punten). Hierop staan de onderdelen waaraan de school wil werken (knelpunten). Plak op de Flap Matrix de geprioriteerde punten en bespreek met het schoolteam: - Waarom gaat het niet goed? - Wat is nodig om de knelpunten op te lossen? - Wat ontbreekt er? - Zijn toppers / krachten in te zetten? Vul de Flap Matrix tijdens het gesprek verder in met de oplossingen die worden gegeven voor vaardigheden vergroten, didactische aanpak en leeromgeving (materialen, apparatuur). Deze verbeteranalyse is input voor Informatievaardighedenplan.	Slide 23 t/m 25 Flap Matrix verbeterpunten	**35 minuten**
Stap 5 Vervolgafspraken	Maak samen met het team afspraken over de aanpak: - tijd en budget - coördinator / aanspreekpunt voor schoolteam en bibliotheek. Wie? - werkgroep voor het uitwerken van het Informatievaardighedenplan. Input voor de werkgroep zijn de verschillende flappen uit de workshop. Daarnaast buigt de werkgroep zich o.a. over de volgende vraagstukken: - Wat wil de school in algemene zin bereikt hebben op het gebied van informatievaardigheden als leerlingen de school verlaten? (Visie) - Wat wil de school wat betreft de ouders / begeleiders van leerlingen bereiken op het gebied van informatievaardigheden? (Ouderbetrokkenheid) - Wat wil de school bereiken wat betreft de samenwerking met de openbare bibliotheek op het gebied van informatievaardigheden? - Welke afspraken maken we over het evalueren en monitoren van de (aanpak van) informatievaardigheden op de school?	Slide 26 en 27	**10 minuten**